

Els aiguamolls de l'Empordà

PREPARACIÓ DEL TREBALL DE CAMP

Els diferents tipus de zones humides 1.4

- Marjal: Prat moll.
- Zona humida: Regió on la temperatura és humida.
- Maresma: Costa baixa, que s'inunda sovint.
- Aiguamoll: Indret pantanós.(saturat d'aigua)
- Aiguaneix: Lloc on aflora un corrent d'aigua subterrani.
- Llacuna: Llac petit.
- Bassa: Clot natural força gran i de poca profunditat, que s'omple de pluja.
- Estany: Massa considerable d'aigua en una depressió del terreny.
- Salaborr: Que té gust de sal, en aquest cas l'aigua.

La flora dels aiguamolls 1.7

2n.El canyís i la balca

El canyís: (*Phragmites communis*, família de les gramínies) Planta herbàcia perenne, de rizoma llargament serpentejant i tija erecta com una canya prima no lignificada, d'1 a 4m d'alçada, fulles linears, amples glauques, i flors en panícula gran i ramificada, violàcia o de color de palla. Creix en grans colònies denses a les vores de rius, recs, estanys, etc. La raça *Isiacus*, més alta (4–6 m), abunda al litoral mediterrani.

La balca: Balca de fulla ampla. Espargani

Esparganiàcies: Famílies de l'ordre de les pandanals, composta per plantes herbàcies de fulles llargues i estretes, flors en capítols globosos i fruits secs indehiscent. Comprèn únicament el gènere *Sparganium*.

El lliri groc i els ranuncles

Lliri groc: (*I.pseudacorus*), de 40 a 100 cm i de flors grogues, es fa en marjals o a a vora de l'aiguan a tot, Europa.

Ranuncles: Gènere de plantes herbàcies perennes o anuals, terrestres o aquàtiques, de fulles dividides o enteres, de flors grogues, blanques o rosades, ordinàriament solitàries, i de fruits en poliaqueni.

La fauna dels aiguamolls 1.8

Els mosquits i el seu cicle de vida.

Nom amb què es coneixen diversos insectes dípters hematòfags, de cos esvelt i vol insegur, com el mosquit comú (*Culex pipiens* o *Aedes*) que s'alimenta de sucs vegetals, excepte la femella gràvida que requereix sang de mamífers; excepte en zones molt fredes, es troben arreu del món. El mosquit anòfeles (*Anopheles*) transmet la malària al picar; és propi de climes tropicals.

Fartet

Fartet Petit peix ciprinodontiforme, *Apharnius iberus*, no fa més de 5 cm. De color gris, el mascle té unes

bandes transversals blaves, i la femella taques fosques. Viu a les aigües continentals i litorals de la península Ibèrica i del nord d'Àfrica.

Els ànecs, coll-verd, el xarxet i el cullerot. / les cigonyes blanques.

Ànecs: Coll-verd Ànec de superfície. El mascle té el cap i el coll verds i la femella és bruna; tots dos tenen el mirall morat. Viu prop de l'aigua, tant en la dolça com en la dels estuaris. Es troba a tot l'emisferi nord, i cria a tot arreu, preferentment als països nòrdics. És freqüent als Països Catalans, on hiverna, És l'espècie més coneguda i l'arrel de moltes races domèstiques.

Xarxet Ànec cabussador amb el cap, coll i pit de color castany intens, i el ventre blanc. El mascle té els ulls blancs, Cria a l'est europeu i és emigrant d'hivern als estanys i rius dels Països Catalans. Hi ha també al sud de la Península Ibèrica.

Cullerot Ànec de superfície que es distingeix pel gran bec aixamplat a l'extrem en forma de cullera. El mascle té el cap verd, el pit blanc i l'abdomen castany. La femella es distingeix per tenir dues plomes blavoses a les ales. Hi ha als països nòrdics i hiverna al sud, i arriba a l'Àfrica, a l'Amèrica del Sud, o Oceania i a l'Àsia del Sud. Es troba, també, a l'hivern a les terres catalanes.

Les cigonyes blanques: Ocell de l'ordre dels ciconiformes, de dimensions grans, amb el bec, el coll i les potes llargs. Té un vol lent i pausat. Els sexes són semblants, i hi ha en arbres i teulades. La cigonya blanca ateny un metre de llargada, i té el plomatge de color blanc amb les remiges negres, i les potes i el bec, vermells. Hi ha al centre i a l'est d'Europa i a la Península Ibèrica (a la vall del Guadalquivir a Castella), sobre els cims dels arbres i edificis alts (especialment els campanars). Actualment manca a la major part de Catalunya, on solament va de pas.

Cigonyes, daines i llúdrigues: reinserció d'animals en vies d'extinció o animals autòctons que eren propis de l'àrea i que van desaparèixer.

La fauna ha millorat molt en els darrers anys gràcies a la protecció. En prohibir-se els tractaments aeris contra els mosquits, han augmentat molt totes les poblacions d'invertebrats, sobretot dípters, papallones, libèl·lules i crustacis. Cal destacar la llúdriga (*lutra lutra*) amb la qual s'està tirant endavant un projecte de reintroducció, i la daina (*dama dama*) reintroduïda l'any 1987. Els ocells, dels quals s'han observat 347 espècies diferents, han experimentat un augment realment impressionant gràcies a la constitució de les reserves l'any 1983. Així la cigonya (*ciconia ciconia*) passa de no nidificant a 16 parelles el 1997, s'ha iniciat un pla de reproducció donada l'actual protecció de la zona de regressió de l'espècie arreu, actualment hi ha 3 parelles.

Durant l'època de migració primaveral, els aiguamolls són un refugi insubstituïble quan bufa la forta tramuntana. En aquestes circumstàncies, que a vegades poden allargar-se durant uns quants dies, es sedimenten al parc centenars d'anàtids, limícoles, ardèids, passeriformes, volades de flamencs, de cigonyes, etc, tot cercant descans i alimentació per travessar els Pirineus quan pari el vent i poder així continuar el seu viatge.

En el parc també s'estan portant a terme projectes de recuperació de races domèstiques autòctones, en concret de la vaca marinera, a partir de la vaca menorquina, de l'ase català i de l'oca i la gallina empordanesa.

Malgrat que les mesures de protecció han donat resultats, urgeix adquirir la reserva dels Estanys per poder gestionar-la adequadament, com s'està fent a les llacunes litorals de propietat pública. També calen plans de conservació dels prats inundables i de les dunes.

Descripció de la Flora

La vegetació dels aiguamolls té unes característiques especials que la distingeixen força de les zones properes, assemblant-se més a la vegetació de les planes litorals que es troben al nord del Pirineu (Rosselló, Camarga).

Al perímetre del Parc conviuen els conreus, alguns d'arrós, amb zones de pastures (les closes) molt interessants tant des del punt de vista biològic com pasatgístic. Les tres reserves naturals integrals són les àrees que donen més caràcter i rellevància al Parc. Al nord hi ha la Reserva dels Estanys, amb els estanys de Castelló, Palau, Vilaüt i Mornau, amb grans canyissars balques i prats inundables amb lliri groc i jonques. A la part central, es troba la Reserva de les Llaunes, el sistema llacunar d'entre les desembocadures dels rius Muga i Fluvià, amb llacunes litorals, prats salobres i dunes. Finalment, al riu Fluvià, s'hi troba l'illa de Caramany, un bosc de ribera ben constituït.

Els principals tipus de vegetació són:

- Vegetació de sòls salins: S'hi fan una sèrie de vegetals molt especialitzats, generalment de fulles carnoses. Com les salicòrnies, el salat blanc, el jonc marí o l'espartina.
- Vegetació de sorral: A primera línia, enfront del mar trobem, entre d'altres, el jull de mar, i damunt les dunes destaca el borro, robusta gramínia fixadora de les dunes.
- Vegetació marjalenca dels marges dels rius, recs i dels prats inundats: La plana al·luvial del Fluvià i de la Muga és creuada per un gran nombre de canals de drenatge que tenen vegetació particular, dominada sobretot pels canyissars i comunitats afins. Les plantes més típiques d'aquests hàbitats són: el canyís, les balques, la jonca d'estany, el planatge d'aigua, el malví, la salicària, etc. En aquest conjunt cal situar també la vegetació dels prats inundables amb aigua dolça durant un cert període de l'any. És un món particular sotmès a una pastura de bovins i èquids, i on junt a herbassars molt inundats, formats per grans càrex i jonques d'aigua, es pot trobar bones pastures.

A les vores dels rius o dels recs hi ha els boscos de ribera, formats per salzes, albers, pollancre, verns, oms, freixes i tamarius.

- Vegetació aigüalosa i lacustre de les llacunes i cursos d'aigua: Destaquen els ranuncles aquàtics i altres plantes submergides. També les minúscules llenties d'aigua o les cal·litríques.